

Subsidie voor klimaatadaptatie

samenvatting vervolgonderzoek

november 2021

rijksuniversiteit
groningen

Gemeente Breda

Het weer wordt warmer, natter, droger en extremer. Om de negatieve gevolgen van klimaatverandering in Nederland tegen te gaan, is het belangrijk dat wij ons aanpassen. Bijvoorbeeld door het aanplanten van meer groen en het opvangen van water in de stad. Dit noemen we klimaatadaptatie.

Naast overheden en het bedrijfsleven kunnen ook bewoners een belangrijke rol spelen bij het aanpassen van onze omgeving. Door tegels uit de tuin te halen wordt de riolering minder zwaar belast en meer groen zorgt voor minder hitte in huis. Daarom heeft de Gemeente Breda de subsidie 'Water en groen' beschikbaar gesteld per 1 april 2020. Bewoners kunnen subsidie aanvragen voor groene daken, ontsteden en vergroenen van hun tuin, regenwatervoorzieningen en geveltuinjes.

De Gemeente Breda en de Rijksuniversiteit Groningen doen sinds 2019 onderzoek naar deze regeling en hebben gevraagd hoe inwoners aankijken tegen de nieuwe subsidieregeling. De eerste meting is uitgevoerd vóórdat de subsidieregeling in werking is getreden, de tweede meting ongeveer één jaar na het in werking treden van de subsidieregeling.

In de eerste meting zochten de onderzoekers een antwoord op de volgende drie vragen:

- Hoe kijken inwoners van Breda naar klimaatverandering en wat zijn hun ervaringen met extreem weer?
- Welke maatregelen hebben inwoners van Breda al getroffen, en waarom nemen ze maatregelen?
- Wat vinden inwoners van Breda van de subsidie 'Water en groen' en zijn zij van plan om gebruik te maken van de subsidie?

De vragenlijst van deze eerste meting is ingevuld door bijna 1.000 willekeurig gekozen bewoners. Hieruit is gebleken dat een grote meerderheid van de inwoners vindt dat klimaatverandering bestaat, veroorzaakt wordt door mensen en dat klimaatverandering ook gevolgen zal hebben voor hun eigen omgeving. Mensen zijn meer gemotiveerd om maatregelen te nemen wanneer zij meer risico's van extreem weer ervaren voor hun woning en gezondheid, zichzelf verantwoordelijk voelen en denken dat maatregelen kunnen helpen. Kosten vormen minder snel een obstakel dan verwacht. Relatief veel respondenten gaven aan dat ze van plan waren een subsidieaanvraag te doen (ongeveer 40%) en vonden de subsidieregeling motiverend werken.

In een tweede meting is een deel van dezelfde groep bewoners opnieuw bevraagd (ca. 300 reacties). In een derde meting is onderzoek gedaan onder een andere doelgroep: mensen die een subsidie Water en Groen hebben aangevraagd in 2020 (ca. 150 reacties).

Het onderzoek geeft antwoord op de volgende drie vragen:

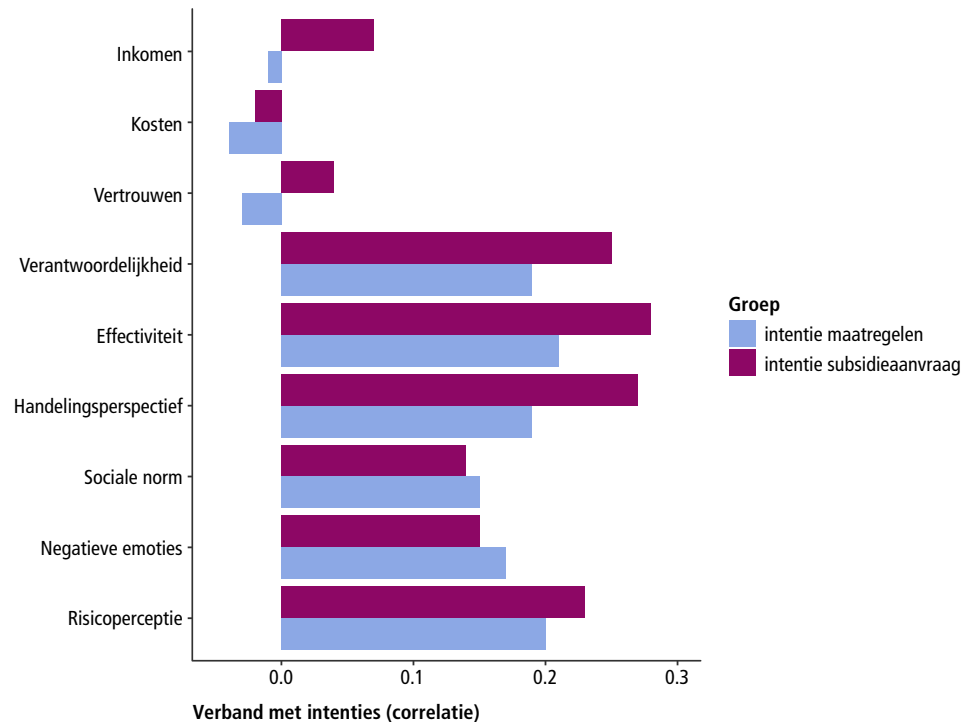
- Wat motiveert mensen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen en om subsidie aan te vragen?
- Wie doen er een subsidieaanvraag?
- Op welke manier motiveert een subsidie mensen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen?

De Gemeente Breda gebruikt deze onderzoeksresultaten om het beleid te verbeteren. Begin 2022 zal er nog een vierde meting plaatsvinden onder de inwoners die subsidie in het jaar 2021 hebben aangevraagd.

1. Wat motiveert mensen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen en om subsidie aan te vragen?

In totaal heeft ruim één derde van de ondervraagde groep bewoners tussen de twee meetmomenten één (of meer) klimaatadaptieve maatregelen getroffen, variërend van geveltuintjes, vergroende tuinen, afkoppeling van verhard oppervlak tot de aanleg van vijvers of groene daken. Net als bij de eerste meting blijkt uit het vervolgonderzoek dat mensen vooral geneigd zijn om klimaatadaptieve maatregelen te nemen en gebruik te maken van de subsidieregeling wanneer zij zichzelf in staat achten om effectieve maatregelen te nemen en zichzelf hiervoor verantwoordelijk voelen.

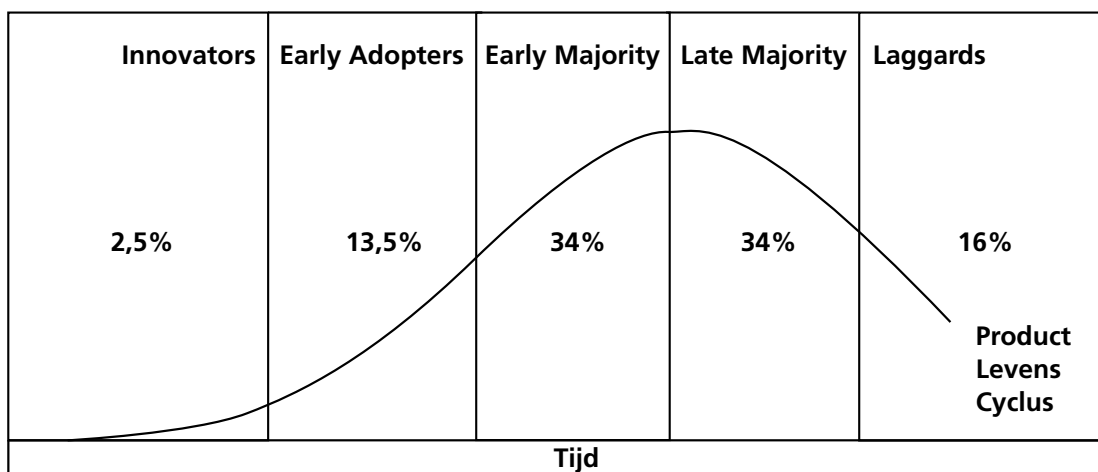
Afbeelding 1: Verband met intenties subsidieaanvraag

Afbeelding 1 laat zien hoe sterk het verband is tussen verschillende motivatiefactoren en de intenties van mensen om maatregelen te nemen en om subsidie aan te vragen. Er is een relatief sterk verband tussen een gevoel van verantwoordelijkheid en intenties om maatregelen te nemen en subsidie aan te vragen. Dit geldt ook voor de beoogde effectiviteit van maatregelen en de mate waarin mensen handelingsperspectief zien om maatregelen te nemen. Er is een iets zwakker verband tussen percepties van sociale normen, negatieve emoties en risicoperceptie enerzijds, en intenties om maatregelen te nemen en subsidies aan te vragen, anderzijds. Er is geen verband tussen enerzijds de beoogde kosten van maatregelen en vertrouwen in de gemeente Breda, en anderzijds intenties om maatregelen te nemen en subsidie aan te vragen. Het inkomen van respondenten houdt een positief verband met hun intentie om een subsidieaanvraag te doen, maar er is geen verband tussen inkomen en intenties om maatregelen te nemen.

Afbeelding 1 toont de motivatiefactoren voor de intentie om maatregelen te nemen en subsidie aan te vragen. Mensen die een hoog verantwoordelijkheidsgevoel hebben, de overtuiging hebben de maatregelen zelf te kunnen uitvoeren en de effectiviteit van de maatregel(en) kunnen inschatten hebben eerder de intentie om één of meerdere maatregelen te nemen en subsidie aanvragen bij de gemeente.

2. Wie doen er een subsidieaanvraag?

Over het algemeen lijkt de subsidieregeling Water en Groen voornamelijk gebruikt te worden door mensen die toch al van plan waren om klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Dit zijn nu nog de koplopers. Omdat de subsidieregeling meestal 30% van de kosten dekt, is nog steeds een relatief hoge eigen bijdrage vereist. Zeker wanneer men bijvoorbeeld dure klimaatadaptieve maatregelen zoals een groen dak wil aanleggen. Dit kan verklaren waarom voornamelijk mensen met een gemiddeld hoger inkomen gebruik maken van de subsidie. Zelfs met de subsidieregeling kunnen kosten daarom nog steeds een belemmering vormen voor mensen met een lager inkomen. Daarnaast wonen mensen met een lager inkomen vaker in een huurwoning. Ze hebben daarom misschien minder mogelijkheden om zelf klimaatadaptieve maatregelen te nemen.

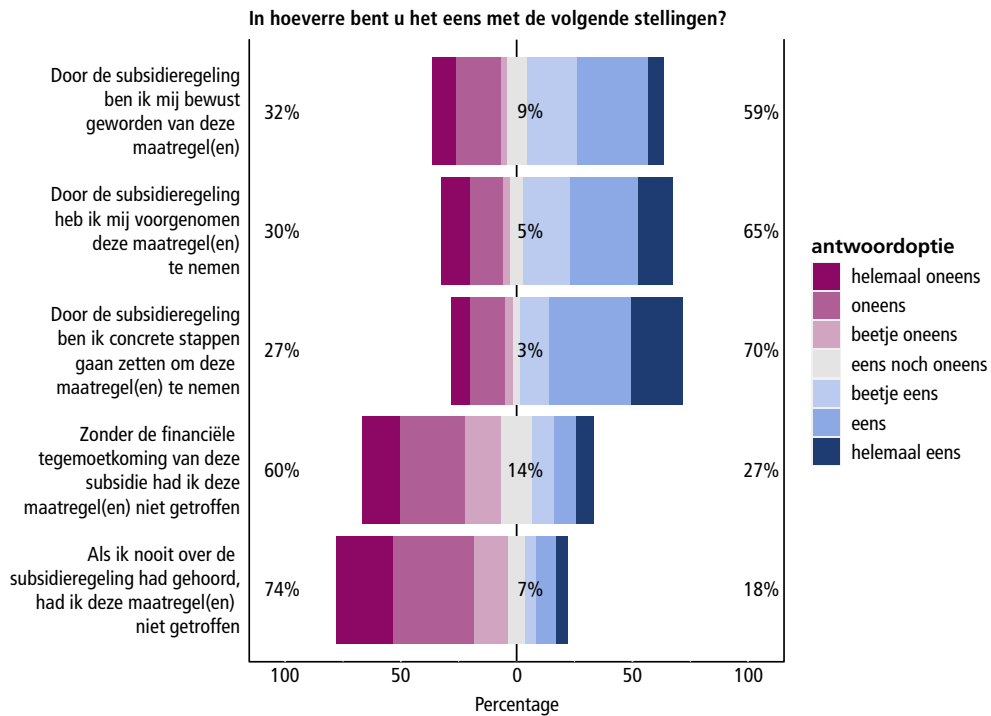
Afbeelding 2: Maatschappelijke trend bij het opnemen van nieuwe technische ontwikkelingen (bron: Rogers).

Afbeelding twee laat een theoretisch voorbeeld zien van hoe innovaties zich kunnen verspreiden in de maatschappij gedurende de levenscyclus van een product. 2,5% van de bevolking behoort tot de innovatoren, 13,5 procent behoort tot de pioniers, 34 procent behoort tot de vroege meerderheid, 34% behoort tot de late meerderheid, en 16% behoort tot de achterblijvers.

Afbeelding 2 toont de maatschappelijk trend onder mensen bij het omarmen van nieuwe technische ontwikkelingen. Degenen die nu klimaatadaptatiemaatregelen nemen en subsidie daarvoor aanvragen vallen hoofdzakelijk in de groep innovators en pioniers (early adopters). Als er voldoende bekendheid en vertrouwen ontstaat in de effectiviteit van deze maatregelen zullen anderen volgens dit gangbare model (de theorie van Rogers) volgen.

3. Op welke manier motiveert een subsidie mensen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen?

De subsidie vormt voornamelijk een extra duwtje om mensen te motiveren actie te ondernemen. Veel van de respondenten gaven aan dat zij ook zonder de subsidie de maatregelen getroffen zouden hebben of zouden nemen. Een subsidie motiveert hen echter wel meer om NU te handelen. Hoewel de subsidie dus niet doorslaggevend is voor de meeste mensen, vormt de subsidie wel een motiverende factor en geeft het mensen een steuntje in de rug.

Afbeelding 3: Scores op de stellingen over de mate waarin de subsidie mensen gemotiveerd heeft om klimaatadaptieve maatregelen te nemen.

Afbeelding 3 laat zien welk percentage van de subsidieaanvragers het in meer of mindere mate eens is met vijf stellingen over de subsidieregeling.

- 59% van de subsidieaanvragers is het eens met de stelling “Door de subsidieregeling ben ik mij bewust geworden van deze maatregel(en)”, 9% is het eens noch oneens en 32% is het oneens met deze stelling.
- 65% van de subsidieaanvragers is het eens met de stelling “Door de subsidieregeling heb ik mij voorgenomen deze maatregel(en) te nemen”, 5% is het eens noch oneens en 30% is het oneens met deze stelling.
- 70% van de subsidieaanvragers is het eens met de stelling “Door de subsidieregeling ben ik concrete stappen gaan zetten om deze maatregel(en) te nemen”, 3% is het eens noch oneens en 27% is het oneens met deze stelling.
- 27% van de subsidieaanvragers is het eens met de stelling “Zonder de financiële tegemoetkoming van de subsidie had ik deze maatregel(en) niet getroffen”, 14% is het eens noch oneens en 60% is het oneens met deze stelling.
- 18% van de subsidieaanvragers is het eens met de stelling “Als ik nooit over de subsidieregeling gehoord had, had ik deze maatregel(en) niet getroffen”, 7% is het eens noch oneens en 74% is het oneens met deze stelling.

Afbeelding 3 toont het resultaat van vijf stellingen over het nut van de subsidieregeling. De subsidieregeling is niet alleen een duwtje in de rug, maar zorgt ook voor bekendheid rondom het onderwerp.

Wat heeft dit onderzoek ons geleerd?

Het zijn met name de innovators en pioniers die klimaatadaptieve maatregelen (willen) nemen en een subsidie daarvoor als een steuntje in de rug ervaren. Het extra ondersteunen van deze groep koplopers kan echter een breder effect hebben dan zo op het eerste gezicht lijkt. Als klimaatadaptieve maatregelen zoals groene daken steeds zichtbaarder worden, zullen deze maatregelen steeds gangbaarder, toegankelijker en ook aantrekkelijker worden voor anderen. Een subsidie kan op deze manier dus bijdragen aan het verspreiden van klimaatadaptieve maatregelen onder een steeds groter wordende doelgroep.